

Анастасія ХЕЛЕНЮК

Острозька Біблія на сторінках журналу Ілька Борщака "Україна" (Париж)

На превеликий жаль, діяльність української діаспори до сьогодні залишається малодослідженим аспектом нашої історії. Не підлягає сумніву той факт, що діяльність істориків української діаспори вимагає особливої уваги, окремих досліджень.

З приходом незалежності України дослідники починають звертати увагу на українських науковців, які працювали за кордоном. Так, в історіографії з'являється ім'я Ілька Борщака, українського історика, який значну частину свого життя прожив у Франції і присвятив його історичній науці, досліджуючи найрізноманітніші аспекти української історії. З ім'ям Борщака з'являється інформація про журнал "Україна", головним редактором та ідейним натхненником якого був.

Журнал "Україна" є явищем унікальним. Це був чи не єдиний українознавчий журнал, який видавався за межами України в кінці 40-х - на поч. 50-х рр. XX ст. Прикрим є той факт, що на сьогоднішній день в науковій літературі відомості про журнал практично відсутні. Тому перед сучасними дослідниками стоїть завдання ввести до наукового обігу якомога більше інформації про видання.

"Україна" має чітку структуру. Журнал поділений на рубрики: Документи. - Забуті сторінки. - Про згаслих. - Науково-культурна хроніка. - Наші відгуки. - Огляд і рецензії. - Україніка. Журнал виходив протягом 1949-1953 років двічі на рік (надруковано 10 номерів). Тут висвітлюються різні ділянки українознавства: географія, етнографія, мова, загальна історія, право, історія літератури, мистецтв тощо. Історичні теми є пануючими. Це пояснюється тим, що більшість фахівців, які працювали в журналі, були істориками.

У цьому числі журналу (1952 рік) вміщена стаття Д. Оляничина "Україніка в Штутгарті", яка стосується стародруків, що знаходяться в Штутгартській бібліотеці. Один з розділів цієї статті має назву "Острозька Біблія".

Автор подає інформацію про те, що Штутгартська бібліотека має дуже багату збірку Біблій, написаних різними мовами світу. Тут є і слов'янські: чеська (1488 р.), польські (Краківська, 1561 р. й Берестецька або Радивилівська, 1563 р.), хорватські, а також наша Острозька Біблія (1581 р.) та її московський передрук 1663 року.

Оляничин вказує на те, що в основу бібліотечної збірки лягла відома збірка Біблій, власником якої був німецький пастор Джосія Льюк з Копенгагена. Пізніше цю збірку в нього викупив вюртемберський герцог Карл Євген у лютому 1784 року за 4000 данських і 100 голландських дукатів.

Льюкова збірка нараховувала в 1758 році 5000 Біблій (6000 томів). Серед них була і Острозька Біблія та її московський передрук. Автор припускає, що Льюк міг придбати ці Біблії десь у 1780-1783 рр. та те, що Біблії дісталися йому з Гамбургу, з бібліотеки Йогана Альберта Фабріція, точніше, від його доньки й зятя Раймаруса.

Далі подається опис Біблії. Оляничин зазначає, що в штутгартській бібліотеці Острозька Біблія збереглася в доброму стані: "Вона оправлена в тогочасних дошках-рамках, обклеєних темно-ясною шкірою. На передній рамі витиснуте вели-

ке розп'яття й угорі слова: "Біблія словенская". Титульний аркуш із заголовком: "Біблія сі реч книги Ветхого і Новаго Завета по языку словенску". На її заголовнім аркуші є два підписи власників, а саме: "Jo. Albert Fabrici 1711", "Lork Pastor Hafniensis".

Цікавим є те, що всередині книги, на аркушах, - вгорі, збоку чи низу - є невеличкі написи церковнослов'янською мовою XVII ст., які, мабуть, зробив якийсь священик, бо вони вказують, що й коли, - на яких богослужіннях - треба було читати в церкві. В кінці Біблії додано "Соборнік" на 12 місяців з іменами святих на щодень та із зазначенням для них відправи. З українських святих зустрічаються лише імена преподобного отця Феодосія Київського, великого князя Володимира та святих Бориса і Гліба. Решта святих, як небіблійні, то грецькі або староримські - християнські. Такий "Соборнік" додано також і до московського передруку.

Крім того, Оляничин подає інформацію про бібліотеки, які мали Острозьку Біблію: Гетінгенська, Віденська, Римська, Оксфордська та Паризька. Таким чином, на сторінках "України" вміщена історія однієї Острозької Біблії. Згадка в даній статті про це видання дала змогу для широкого кола іноземних читачів дізнатися про неї.

Володимир РОЖКО

Чудотворні ікони Острозького повіту

1. Село Бережинець — чудотворна ікона в храмі Св. Михайла.

2. Село Бочаниця — благодатна ікона Богородиці в парафіяльному храмі Св. Іллі.

3. Село Вілія — з'явлений образ знамення Богородиці в парафіяльному храмі Св. Параскеви.

4. Село Гільча — благодатна ікона Св. Миколая в гроті, за півкілометра від парафіяльного храму Св. Кирила і Мефодія.

5. Містечко Гоща — благодатний образ Богоматері в поминальному храмі Св. Михайла.

6. Село Грозів — чудотворна ікона Божої Матері в парафіяльній церкві Успіння Богородиці.

7. Село Дорогобуж — благодатний образ Богородиці в поминальному храмі Успіння Божої Матері.

8. Село Малий Калитинець — благодатний образ Божої Матері в парафіяльній церкві Успіння Богородиці.

9. Село Майків — чудотворна ікона Божої Матері у парафіяльному храмі Св. Параскеви.

10. Містечко Межирич — чудотворний образ Божої Матері в монастирському храмі Св. Троїці.

11. Місто Острог — благодатна ікона Богородиці в церкві Вознесіння Господнього в передмісті Нове місто.

12. Село Мала Радогоща — чудотворний образ Божої Матері в парафіяльному храмі Св. Покрови.

13. Село Тихомля — чудотворна ікона Богородиці в парафіяльному храмі Воскресіння Господнього.

14. Село Юсківці — благодатний образ Божої Матері в парафіяльному храмі Різдва Богородиці.

1. **Село Бережинець.** В парафіяльному храмі Св. Михайла, 1773 р., невідомо ким побудованому, є чудотворний образ Божої Матері. Зображення поясне. Богородиця з Богономовлятком на лівій руці. Образ мальований на полотні, яке наклеєне на дошку на темному фоні, стиль візантійський. Біля ікони безліч металічних підвісок — свідчення чудотворної сили. Документальних джерел про походження образу немає. З розповідей старожилів дізнаємось лише про те, що ікона спочатку була в хаті селянина Ляща, а 1750 р. перенесена до церкви. З 1770 року велась книга польською мовою про випадки чудесного зцілення біля образу.

У «В.Є.В.», 1889, ч. 7, с. 201, про чудотворний образ Бережинецької Богоматері є коротке повідомлення: «В с. Бережинці Семенівської волості храм Св. Михайла, 1773, невідомо ким побудований, дерев'яний. Є благодатний образ Пресвятої Богородиці».

2. **Село Бочаниця.** В парафіяльній церкві Св. Іллі, 1759 р., перебуває благодатна ікона Божої Матері. Походження її невідоме. Вірні вважають образ чудотворним. 1840, 1870 року двічі блискавиця під час грози розбила лампадку біля ікони, сам образ і храм лишилися неушкодженими.

3. **Село Вілія.** В парафіяльній церкві Св. Параскеви, 1788 р., невідомо ким побудованій, перебуває «з'явлений образ знамення Пресвятої Богородиці». Явилась ця ікона 1880 року в хаті селянина Миколи Остапчука. Образ невеликий, з жовтої міді. 1891 року його перенесено з хати в парафіяльний храм.

Автор цієї праці відвідав 1997 року село Вілію і записав колективну розповідь старших людей про історію з'явлення благодатного образу Богородиці.

Образ з'явився в селянській хаті в сім'ї Миколи Остапчука. Його дружині тричі у сні з'являлась Божя Мати і казала, щоб вона білила хату і готувалась приймати гостей. Однак жінка не поспішала цього робити, бо не мала звідки їх чекати. Однієї ночі прокинулася від гуркоту і яскравого світла. З стіни з'явився образ Богородиці. Лише тоді повірила селянка в пророчі сни.

4. **Село Гільча.** За півкілометра від парафіяльного храму в гроті знаходився благодатний образ Св. Миколая. Грот має вигляд арки, складений з тесаного камення, а вхід до нього зачинений металевими ґратчастими дверима.

В гроті копія ікони Св. Миколая. Образ вирізаний на дереві. Святитель з піднятою рукою для благословення. З однієї сторони напис «Святитель Миколай», з другої - «Отець наш». Замість підлоги в гроті джерельна вода. Побудований грот у другій пол. 18 ст., до того образ знаходився в капличці з 15 ст. Можна припускати, що капличку збудував хтось з князів Острозьких для обновленого образу Св. Миколая.

Прощі 28 травня і 19 грудня. Щорічно приходять десятки тисяч людей.

Про давню святиню в Гільчі читаємо з «В.Є.В.», 1889, ч. 1-2, с. 7: «В с. Гільча Здовбицької волості храм Св. Миколая 1799 р., дерев'яний. На відстані півверсти від парафіяльної церкви під горою знаходиться грот з двома джерелами, висічений з каменю у вигляді каплички. В середині зверху знаходиться образ Св. Миколая, вирізаний на дереві в рамочці. Існує з незапам'ятних часів. (Побудування каплички з іконою відноситься до 15 ст., приписують князям Острозьким). Кам'яний грот (печера) обладнаний в другій пол. 18 ст. Образ вважається благодатним, до нього стікаються богомольці 22 травня. Біля нього є ще дві ікони пізнішого часу: преподобного Федора князя Острозького і Іова Почаївського. Обое намальовані на чорній блясі із зображенням на весь ріст».

5. **Містечко Гоща.** В поминальному храмі Св. Михайла, 1639 р., є благодатна ікона Божої Матері. Намальована на дерев'яній дошці, візантійського письма. Зображення Богородиці — поясне, з Богономовлятком на лівій руці.

Образ має багато металічних привісок — подяка зцілених вірних, що відчули на собі благодатну силу образу.

Вірні називають образ «Заставський», бо знаходився «за ставами» у василіанському монастирі. Раніше до храму в Застав'ї стікались щорічно тисячі прочан з найвіддаленіших місць. Прощі відбувались в десяту п'ятницю після Великодня.

Можна припускати, що ікона є дарунок княгині Ірини Соломирської, засновниці православного монастиря в Гощі.

(Дивись Володимир Рожко «Православні монастирі Волині»).

6. **Село Грозів.** В парафіяльному храмі Успіння Божої Матері, 1856, знаходиться чудотворний образ Богородиці. Намальована на дерев'яній дошці, має мідну визолочену ризу. Образ дуже давній, але його походження невідоме. Відпусти бувають на свято Троїці, Різдва Богородиці.

Про чудотворний образ є таке повідомлення у «В.Є.В.», 1889, ч. 3, с. 75: «В селі Грозів в храмі Різдва Пресвятої Богородиці 1879 р., дерев'яний, є благодатна ікона Божої Матері. Велика кількість прочан в свята Св. Троїці і 21 вересня».

7. **Село Дорогобуж.** В поминальному храмі Успіння Божої Матері, який має тисячолітню історію, знаходиться давній благодатний образ Богородиці. Образ розміщено у вівтарі на горному місці в окремому кіоті.